

Aanduiding van ankerplaats 'Uitkerkse Polder'

Code : APW001

1. Benaming van de ankerplaats + ligging + oppervlakte

Uitkerkse Polder te Blankenberge, Zuienkerke en De Haan (prov. West-Vlaanderen)

Oppervlakte : 1.531,31 ha

2. Een aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 die de grenzen ervan aangeeft

Zie bijlage: kaart 1

3. nummer ankerplaats uit landschapsatlas

Anker ID: A30001

4. Situering

Situering in ruimere omgeving:

Deze ankerplaats is gesitueerd in het oostelijk deel van de Vlaamse kuststreek, en omvat het strand en de duinen tussen Blankenberge en Wenduine (gem. De Haan), evenals de Uitkerkse Polder ss ten zuidwesten van Blankenberge en ten zuidoosten van Wenduine.

In het westen loopt de grens op de autoweg N307 Wenduine-Houtave (gem. Zuienkerke) of parallel ermee, in het oosten de bebouwing van Blankenberge en de zuidelijke grens wordt gevormd door een oost-west gerichte lijn door Nieuwmunster, met enkele uituitstulpingen ter hoogte van grote hoeses.

Andere types van beschermingen en statuten:

Gewestplanbestemmingen: Brugge - Oostkust

Natuurgebied

Agrarisch gebied

Landschappelijk waardevol agrarisch gebied

Gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut (nutsgebouw op hoek Drijfstraat en Uitkerksestraat)

Woongebied met landelijk karakter (dorpskern Nieuwmunster)

De ankerplaats is deels (het uiterste westen en uiterste oosten van de ankerplaats) opgenomen in een gebied dat beleidsmatig herbevestigd is als agrarisch gebied voor de agrarische en natuurlijke structuur regio Kust-Polders-Westhoek (zie kaart in bijlage).

VEN/IVON (Vlaams Ecologisch Netwerk/ Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk):

GEN 113 "Uitkerkse Polder" te De Haan en Blankenberge (duinen en polders)

Speciale Europese beschermingszone: Vogelrichtlijngebied "Poldercomplex" (code BE 3.2)

Het erkend reservaat 'Uitkerkse Polder' (weidevogelreservaat) in beheer door Natuurpunt vzw

Beschermingen als monument, stads- of dorpsgezicht:

Dorpskern van Nieuwmunster (Zuienkerke): beschermd als dorpsgezicht volgens MB

19/01/1993

Hoeve Claragoed (Brugse Steenweg 2, Zuienkerke): beschermd als monument volgens MB

26/05/2004

St-Bartholomeuskerk te Nieuwmunster (Zuienkerke), beschermd als monument volgens MB

19/01/1993

Toren en Noordelijke arm van St-Bartholomeuskerk te Nieuwmunster (Zuienkerke): beschermd als monument volgens MB 05/11/1946

St-Jobskapelletje (Blankenbergse Dijk z/n, Blankenberge): beschermd als monument volgens MB 10/10/2003

Hoeve Teghelriehoeve (Vaartstraat 5, Zuienkerke): beschermd als monument volgens MB 26/05/04

Hoeve "Groot Hof Mariemont" (Copsweg 4, Zuienkerke): beschermd als monument volgens MB 26/05/04

Restant van het steunpunt "Blankenberge Mole" (Oude Wenduinsesteenweg 3, Blankenberge): ontwerp van lijst volgens MB 20/01/2006

Natuurinrichtingsproject "Uitkerkse Polder": ingesteld op 21 december 2000

5. Omschrijving

Het gebied laat zich opsplitsen in drie grote landschappelijke entiteiten, nl. het strand, de duinen en de Uitkerkse Polder ss.

Het strand bestaat uit een grote zandvlakte, onderbroken door enkele golfbrekers (foto 1). In de richting van Blankenberge wordt het strand begrensd door het staketsel langs de havengeul, aan de andere zijde door de bebouwing van Wenduine.

Actieve eolische en mariene processen zorgen voor een natuurlijke overgang en aangroei van het strand en de duinen. De aanvoer van zand landinwaarts wordt niet gehinderd door infrastructuur of grote obstakels.

De duinen zelf vormen een markante reliëfstructuur die zich visueel-ruimtelijk sterk onderscheidt van de strandzone (foto 1). Kenmerkend is de hogere ligging ten aanzien van de omgeving, en processen die wijzen op actieve aangroei van de duinen en verstuing van zand. Aan zeezijde hebben de duinen slechts een lage helmgrasbegroeiing of helemaal geen begroeiing in de stuifzones. Aan de landzijde bestaat de begroeiing uit een afwisseling van grazige begroeiing en struweel, met verspreide zones zonder begroeiing (foto 2). In de duinen ligt een netwerk van paden en zijn er ook trapconstructies gebouwd als toegang naar het strand zelf. Door een aangepast materiaal- en kleurgebruik en de kleinschalige dimensies integreren deze infrastructuren zich in het landschap en doen ze geen afbreuk aan de waarden of belangrijke processen.

Aan de oostelijke punt van de duinen, nabij de strandtoegang in het verlengde van de oude Wenduinsesteenweg, bevindt er zich een bunker uit WOII, die aansluit bij een horecazaak (Strandcafé). Het betreft een geschutsbunker, die deel uitmaakte van een steunpunt ter verdediging van de haven, de havengeul en het oostelijk gelegen strand

Tussen de duinen en de polder, en bovendien net op de fysische grens tussen die landschappelijke entiteiten, liggen de Koninklijke Baan en een trambedding (foto 3 en 4). Deze weginfrastructuur verstoort de graduele geografische overgang, maar accentueert door de specifieke ligging wel de begrenzing van de deelgebieden. Overstuing van de wegenis komt frequent voor en wijst op actief en natuurlijk zandtransport vanuit de duinen.

In de bermzone langs de Koninklijke Baan tussen de camping Harendijke (Blankenberge) en Wenduine, zijn er sporadisch verstuingen waar te nemen, een zeldzaam fenomeen langs de kust. Volgens de bodemkaart ligt er parallel met de Koninklijke Baan en de duinen een smalle zone van zgn. afgegraven gronden die bij het poldergebied gerekend wordt. Op basis van de onregelmatige begrenzing van deze bodems en de parallelle ligging met de duinen, kunnen we deze zone interpreteren als het meest landinwaartse deel van de duinen die overdekt zijn door de wegenis. De verstuing van zand, en misschien zelfs lichte klei, is te wijten aan de beweiding op de percelen en manifesteert zich enkel in droge periodes. Het vormt een natuurlijk fenomeen van zandtransport uit de duinen naar het binnenland.

Het landschap van de Uitkerkse Polder ss wordt in grote mate bepaald door de fysische en bodemkundige gesteldheid, in combinatie met de historische menselijke activiteiten.

Geologisch zijn de polders langs de Vlaamse kust opgebouwd uit slikke-schorre-afzettingen en geulafzettingen; gedurende het Holocene hebben verschillende erosie en -sedimentatieperiodes elkaar opgevolgd en hebben ze geleid tot de huidige bodemkundige gesteldheid.

In de Uitkerkse Polder ligt er een kleilaag aan de oppervlakte die veelal meer dan een meter dik is. Het studiegebied wordt ook gekenmerkt door een grote oppervlakte uitgeveende of uitgebrikte gronden, waar de kleilaag soms dunner is. Ten oosten van de Blankenbergse Dijk is de kleilaag lokaal dunner en rust ze op lichter materiaal.

Deze bodemgesteldheid is te verklaren door de geologische ontwikkeling van de kustvlakte met een belangrijke mariene invloed.

Bij het begin van onze tijdrekening bestond de kustvlakte uit een waddengebied, getijdengeulen, slikken en schorren. Langzaam slibde dit op, kwam hoger te liggen en sommige gebieden - zoals de Uitkerkse Polder - kwamen slechts heel sporadisch nog onder water te staan. Vanaf de vroege middeleeuwen werden deze gebieden geleidelijk in gebruik genomen door de mens voor beweiding, bewoning en andere activiteiten; bovendien werden er dijken en een afwateringsnet aangelegd om verdere overstromingen door getijdengeulen te voorkomen en om de interne waterbeheersing te organiseren. De natuurlijke geultjes en kreekjes van het schorregebied werden vaak aangewend voor het interne afwateringssysteem en dit verklaart grotendeels de grillige en kronkelende loop van grachten, sloten en kanalen.

Deze ingrepen lieten toe om deze gebieden intensiever en systematischer in gebruik te nemen voor bewoning, landbouw, ontginning van veen en klei, wegnen en zandwinning enz...

De Uitkerkse Polder is zo'n gebied dat in de vroege of het begin van de volle middeleeuwen in gebruik genomen was door de mens; daarom wordt het als *Oudland* bestempeld. Het gebied ten westen van de Blankenbergse Dijk wordt hierbij gerekend hoewel het volgens de terminologie van het zgn. Duinkerke transgressiemodel als "Middelland" bestempeld wordt en een latere ontginning zou gekend hebben; volgens nieuwe inzichten en modellen blijkt dat deze opdeling tussen *Oudland* en *Middelland* achterhaald is en dat beide zones gedurende de vroege middeleeuwen in gebruik genomen zijn, en dus als "Oudland" kunnen bestempeld worden.

De Blankenbergse Dijk ligt iets hoger in het omgevende landschap en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van grachten aan beide zijden van de dijk (foto 5). Grote delen van de dijk worden gebruikt als voor de landbouw, met zowel gras- als akkerland; bepaalde bewerkingen voor het akkerland - ploegen en diepe grondbewerkingen - zorgen voor een vervaging van het dijkprofiel, o.a. door het versmallen of opvullen van de begeleidende grachten.

De aanleg van de Blankenbergse Dijk is voor de Uitkerkse Polder zelf, maar ook voor een veel ruimer poldergebied, een zeer belangrijke en ingreep geweest. In historische bronnen wordt hij veelal *Gentele* genoemd, lopende van Brugge tot Blankenberge.

Hij maakte deel uit van een langgerekt dijksysteem, aangelegd in de 11^e en 12^e eeuw, dat bescherming bood tegen wateroverlast vanuit de nog actieve getijdegeulen, maar vooral noodzakelijk was voor de interne waterbeheersing.

Door inpoldering werden de afvoermogelijkheden en het aantal kanalen immers beperkt en kregen de geulen meer water af te voeren. Om de wateroverlast - o.a. veroorzaakt door binnenlands water - onder controle te houden werden er - parallel aan deze geulen en kanalen - dijken aangelegd om de nabijgelegen en soms lager gelegen polders te beschermen. Dergelijke dijken werden *Zidelinge* genoemd en komen ook elders voor in de polders.

De *Gentele* of Blankenbergse Dijk liep van Brugge langs St.-Pieters-op-de-Dijk tot Uitkerke (deelgemeente van Blankenberge). Daar sloot hij aan op de Evendijk die parallel met de kustlijn liep tot Oostende. Samen met de *Zidelinge* - lopende van Oudenburg tot Oostende - was aldus een groot gebied ingepolderd.

De afwatering van dit ingedijkte gebied gebeurde aanvankelijk via de *Lee*, een waterloop die in westelijke richting liep van Brugge tot Plassendale bij Oostende. Toen heette de Blankenbergse Vaart nog *Vertinge* en was hij eigenlijk maar een nevenwaterloop die in zuidelijke richting liep, volledig tegenovergesteld aan de huidige situatie. Vanaf de 12e eeuw werd hij wél de belangrijkste afwateringsader voor de Uitkerkse Polder en omgeving.

Daarnaast vormde de Blankenbergse Vaart (foto 6) ook een belangrijk transportkanaal voor personen, goederen en ontgonnen grondstoffen (klei, veen).

De boven geschetste bodemgesteldheid en de relicten van ontginning en ingebruikname door de mens, zijn zeer goed bewaard en herkenbaar gebleven, met name het landbouwgebruik en de opdeling tussen gras- en akkerlanden, het wegenpatroon, bebouwing, bedijking, percelering en afwateringsgrachten.

Het overgrote deel van de landbouwpercelen wordt gebruikt als grasland in relatie tot de bodemkundig en hydrologische nattere condities (foto 7 en 8). In deze percelen treft men vaak microreliëf aan, evenals laantjes, kleine grachtjes, poelen, enz. Het microreliëf is zeer typerend, maar heeft verschillende en diverse oorzaken. Het is enerzijds van menselijke oorsprong en wijst in dat geval op ontvening, ontginning van klei voor bakstenen, vroegere bewoning/ bebouwing,... Anderzijds is het ook van natuurlijke aard en dan heeft het veelal te maken met de inklinking van de gronden ten gevolge van ontwatering.

De graslanden vertonen floristisch een diverse samenstelling die afhankelijk is van de fysische bodemsituatie (bodemmateriaal, grondwater, zilt/zoet water, ...) en het gevoerde beheer. Men treft er grasvegetaties aan die gebonden zijn aan zoetwatermilieus, maar ook aan zilte milieus, waar zout kwelwater aan de oppervlakte komt.

Verder vormen de aaneengesloten graslandcomplexen in combinatie met de natte bodemsituatie en waterplassen een ideaal gebied voor vogels, als overwinteringsplaats als permanente verblijfplaats, en als broedplaats.

Omwillen van boven geschetste natuurwaarden voor flora en fauna zijn aanzienlijke oppervlakten van het studiegebied op het gewestplan ingekleurd als natuurgebied, aangeduid als Europese Beschermingszone (Vogelrichtlijngebied) en gelegen binnen VEN-gebied (Vlaams Ecologisch Netwerk).

De akkerlandpercelen betreffen slechts een klein aandeel van de landbouwpercelen en zijn veelal gebonden aan relatief drogere bodems; ze liggen soms gestructureerd volgens een lineair patroon.

Tussen de percelen loopt een onregelmatig netwerk van grachten en kanaaltjes. Het netwerk van grachten wordt geaccentueerd door rietkragen en soms staat er rietvegetatie in de lanen van weilanden (foto 9 en 10). Ze wateren af naar grotere kanalen, vaarten en vlieten zoals de Blankenbergse Vaart, de Kerkvliet, het Bommelzwin, St.-Jansader, Isabellavaart,... Op sommige kleine waterwegen staat nog steeds een kleine sluis (schuif) die met de hand bediend moet worden.

De Scharebrug kan beschouwd worden als een belangrijk knooppunt voor de wegenis in het studiegebied want het vormt de enige brug over de Blankenbergse Vaart, met uitzondering van brug nabij *Hoeve Teghelrie* die enkel de bereikbaarheid van landbouwpercelen verzekert. Ze dateert uit de eerste kwart van de 20^e eeuw, is volledig in baksteen opgetrokken en heeft door de specifieke locatie en door de bouwkenmerken een bouwhistorische waarde.

De Blankenbergse Vaart vormt momenteel een belangrijk afvoerkanaal voor een zeer groot poldergebied; door de lozingen zakt het waterpeil serieus en op zeer korte tijd. Dit beïnvloedt het waterpeil in de sloten en grachten die in verbinding staan met de vaart. Deze schommelingen leiden algemeen tot oevererosie en beïnvloedt ook de waterhuishouding van de percelen, en bijgevolg de vegetatie.

De wegen lopen grosso modo noord-zuid (evenwijdig aan de Blankenbergse Vaart) of oost-west; ze zijn vrij smal en hebben een licht kronkelend, grillig tracé (foto 11). Vaak liggen ze iets hoger dan de aangrenzende percelen en worden ze aan beide zijden afgeboord door een gracht.

In vergelijking met oude kaartdocumenten, zoals Kaart van het Brugse Vrije opgenomen door Pieter Pourbus (1561-1571), Kabinetskaart van Oostenrijkse Nederlanden opgenomen door Graaf de Ferraris (1771), en de verschillende topografische kaarten van het militaircartografisch instituut (eind 19e eeuw, begin 20e eeuw), zijn deze wegtracés tot vandaag weinig of niet gewijzigd, en gaan ze vermoedelijk terug op het middeleeuws wegenpatroon. Sommige kenmerken wijzen zelfs op een combinatie van weg én dijk: de hogere ligging spreekt voor zich, maar ook het tracé parallel met grote waterlopen - in dit geval Blankenbergse Vaart of nevenwaterloop - pleit voor deze stelling.

Met uitzondering van de N34 in het noorden en de N307 (Brugse Steenweg) in het westen van de ankerplaats versnijden geen grote wegen dit gebied.

De Brugse Steenweg werd aangelegd in de tweede helft van de 19^e eeuw ter vervanging van de Jokweg die een verbinding vormde tussen Brugge en de kust. Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden opgenomen door Graaf de Ferraris (1771), is de *Jokweg* goed herkenbaar en blijkt duidelijk het grillig en kronkelend verloop (vergelijkbaar met andere landelijke wegen in het gebied) én ook het verschil met het rechtlijnig tracé van de huidige Brugse Steenweg.

Bepaalde gedeelten van deze historische weg zijn bewaard gebleven als zijweg waarop de toegangswegen naar hoeven aansluiten; ander delen zijn niet meer in gebruik als weg maar zijn nog herkenbaar aan iets hogere ligging dan de omgeving en aan de bewaarde grachtjes.

Her en der treft men langs de wegen of op kruispunten ook kapelletjes aan. Het *Maantjeskapelletje*, aan de toegang naar hoeve *De Sloepe*, in de Scharebrugstraat is opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Het gebied wordt gekenmerkt door een zeer lage dichtheid van bebouwing en sterke spreiding ervan. Uitzondering hierop vormt het dorp van Nieuwmunster en het gehucht St.-Jan-op-De-Dijk met meer geconcentreerde bewoning.

De verspreide bebouwde locaties zijn herkenbaar in het landschap door de bomenrijen, hagen en andere houtige begroeiing in de onmiddellijke omgeving en rond de erven, conform de historische situatie.

Nieuwmunster is vanuit meerdere oogpunten waardevol voor deze ankerplaats en werd daarom ook gedeeltelijk opgenomen in de afbakening. In oorsprong is dit een klein middeleeuws polderdorpje gegroeid rond de St-Bartholomeuskerk en de Doelhofstraat, gelegen aan de rand van Uitkerkse Polder. Het dorp heeft nog steeds een visuele link met de polderomgeving (foto 13) en de kerk zelf vormt een baken voor de omgeving. De bebouwing bestaat uit kleinschalige bebouwing van anderhalve tot twee bouwlagen onder zadeldak; sommige huizen hebben een baksteenparament, andere een bepleistering of cementering. De kern van het dorp is beschermd als dorpsgezicht omwille van de historische en andere sociaal-historische waarde. In de ankerplaats werden enkel de kerk en aangrenzende gebouwen opgenomen omwille van de duidelijke historische en visuele relatie tussen kerk met omgevend dorp, én de landelijke omgeving.

Volgende panden uit Nieuwmunster zijn opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed en gelegen binnen deze ankerplaats:

- Doelhofstraat z/n: St.-Bartholomeuskerk
- Doelhofstraat: 30, 34, 40 en kapel

St.-Jan-op-de-Dijk is momenteel een gehuchtje dat geconcentreerd is rond het St-Jobskapelletje uit het begin van de 19^e eeuw. Gedurende de middeleeuwen was dit echter een volwaardige parochie, gesticht tussen 1185 en 1228, met een kerk die evenwel in de 16^e eeuw verwoest werd. Ze werd nooit heropgebouwd, maar op dezelfde locatie is het St.-Jobskapelletje opgetrokken. In de omgeving hebben sommige percelen een iets hogere ligging en wellicht bevinden zich daar archeologische resten van het middeleeuws gehucht.

De huidige bebouwing wordt getypeerd als kleine 19e-eeuwse boerderijtjes van het langgestrekte type en bestaande uit één bouwlaag onder zadeldak.

Historisch en typologisch kunnen we de verspreide bebouwing opdelen in enerzijds recente - vaak residentiële - bebouwing (nieuwbouw of verbouwing), en anderzijds landelijke bebouwing die vaak teruggaat op oudere bewoning met een bouwhistorische waarde. Naargelang hun typologie kunnen we de landelijke bebouwing met historische waarde opdelen in twee types: enerzijds grote hoeves bestaande uit losse bestanddelen (woonhuis veelal met opkamer, stalling, schuur, soms ook bergschuur,...) die in parallelle op L-vormige opstelling gestructureerd zijn rond het erf en anderzijds kleinere boerenarbeidershuisjes die vaak uit één volume bestaan met woonhuis en aansluitend stalling.

De grote hoeves zijn vaak gebouwd op initiatief van en met financiën van een religieuze orde of adellijke heren; voor het grondgebied van Zuienkerke bijvoorbeeld waren verschillende hoeves eigendom van het godshuis 'St-Janshospitaal' te Brugge. Hoeve *Klokhof* (Blankenberge) is wel een grote hoeve, maar vormt een uitzondering ten opzichte van de andere omdat ze pas in het laatste kwart van de 19^e eeuw opgericht werd.

Volgende landelijke bewoning werd opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed:

- Grote hoeves:
 - Blankenberge, Kuiperscheeweg 2: Hoeve "Scheewege"
 - Blankenberge, Scharebrugstraat 154: Hoeve "Blauwe Duivekeet" (foto 14)
 - Blankenberge, Blankenbergse Dijk 87: Hoeve "Ter Meersen"
 - Blankenberge, Blankenbergse Dijk 83: Hoeve "'t Klokhof"
 - Zuienkerke, Blankenbergse Dijk 19: Hof "Ter Reye"
 - Zuienkerke, Bruggesteeweg 2: Hoeve "Claragoed"
 - Zuienkerke, Bruggesteeweg 11: Hoeve "Grote Hofstede"
 - Zuienkerke, Bruggesteeweg 17: Hoeve "'t Groot Baanhof"
 - Zuienkerke, Copsweg 4: hoeve "Groot Hof Mariemont"
 - Zuienkerke, Vaartstraat 5: Hoeve "Teghelrie"
- Kleinere boerenarbeidershuizen:
 - Blankenberge, Blankenbergse Dijk 158
 - Blankenberge, Hooistraat 10: Hoeve "De Rode Poort"

Het pand van de Bruggesteenweg 10, Zuienkerke (Nieuwmunster) is ook opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed. Oorspronkelijk was dit een likeurstokerij gebouwd op het einde van de 19^e eeuw, opgetrokken in baksteen en door zijn inplanting nabij en haaks op de Bruggesteenweg zeer beeldbepalend.

Daarnaast treffen we nog een bunker en restanten van militaire bouwwerken aan in het gebied; langs de Scharebrugstraat staat een bunker waarvan de datering onduidelijk is, WO I of WO II (foto 12). Hij is opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed. Nabij de St-Job-kapel in St-Jan-op-de-Dijk liggen de betonnen resten van een locatie waar luchtafweergeschut opgesteld was gedurende WO II.

Door de lange occupatiegeschiedenis is het gebied ook rijk aan archeologische sites die goed bewaard zijn. Hiervoor baseren we ons op de archeologische inventarisatie die uitgevoerd is in voorbereiding van het natuurinrichtingsproject "Uitkerkse Polder"; deze gegevens zijn ook opgenomen in de databank van de CAI (Centraal Archeologische Inventaris). Voor het onderzoek heeft men gebruik gemaakt van diverse methodes, zoals raadpleging van literatuur, cartografische documenten, luchtfoto's, terreinonderzoek (fieldwalking, boringen), en mondelinge bronnen. Voorhanden zijnde documenten van vroegere vondsten en opgravingen werden ook geïncorporeerd.

Algemeen verschillen de archeologisch waardevolle locaties in het studiegebied sterk naargelang hun aard en de oorsprong. Sommige zijn het gevolg van ontginningsactiviteiten (ontvening en uitbrikken), andere van bewoning. Sommige ervan zijn tot op vandaag bewoond, andere zijn momenteel verlaten maar hebben een lange occupatiegeschiedenis.

Langs de duinengrens zijn er archeologische vondsten gedaan die gedateerd worden in de Romeinse periode. Gezien het soms losse vondsten (vb. bij uitvoering van werken) betreft, kunnen we niet voor alle locaties spreken van archeologische sites. De aanwezigheid van archeologisch materiaal duidt wél op menselijke activiteiten gedurende deze periode. Wenduine -ten westen van het studiegebied gelegen- was wellicht een Romeinse nederzetting of vicus. Verder werden er nabij St.-Jan-op-de-Dijk Romeinse vondsten gedaan, evenals nabij Nieuwmunster, nabij het Bommelvliet en ten zuidoosten van Hoeve Claragoed.

De archeologische vondsten en sporen uit de middeleeuwen zijn talrijker. De bewoningsites worden verder opgedeeld en naargelang hun oorsprong in de vroege en volle middeleeuwen, dan wel in de late middeleeuwen gesitueerd. Het is merkwaardig dat de meeste zich langs de bestaande wegen bevinden, wat een aanwijzing is dat het wegenpatroon sinds de middeleeuwen nauwelijks gewijzigd werd.

Sites uit de vroege en volle middeleeuwen betreffen restanten van verspreide bewoning in de polder. Heel wat sites uit de late middeleeuwen worden gecatalogeerd als sites met walgracht, wat een typisch en karakteristiek fenomeen was voor die tijdperiode. Op sommige sites treffen we tot vandaag ook bebouwing en bewoning aan; andere zijn niet meer bewoond, maar nog herkenbaar in het landschap door restanten van de walgracht, een ophoging van het opperhof, of microreliëf dat de structuur van gracht aangeeft. In bijlage wordt een overzicht gegeven van de archeologische sites in het studiegebied die ook op kaart aangeduid zijn.

In de Uitkerkse Polder bevindt er zich ook een oude stortplaats, die zich in het landschap manifesteert als een hoger gelegen "plateau", met een beplante talud rondom. Hier bevinden zich ook een aantal plassen en poelen, evenals het bezoekerscentrum Groenwaecke aan de rand van het natuurreservaat in beheer van Natuurpunt vzw.

Verder liggen er ten zuiden van de Neptunuswijk (Wenduine) grote waterplassen die ontstaan zijn door ontginning van de bodemmaterialen en natuurlijke rijkdommen. Door de omgevende bomenrijen worden deze atypische structuren nog verder geaccentueerd.

Voor een deel van dit gebied - in totaal 402ha bestaande uit natuurgebied, parkgebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied volgens het gewestplan - is er op 21 november 2000 een natuurinrichtingsproject ingesteld dat voornamelijk de opwaardering van de natuurwaarden beoogt door uitvoering van inrichtingswerken en -maatregelen. Momenteel zijn er al een aantal maatregelen uitgevoerd, andere worden binnenkort uitgevoerd.

De campings nabij Harendijke en de nabijgelegen vakantiewoningen vormen door hun witte kleurstelling en het aangewende materiaal een sterk visueel contrast met de landelijke omgeving van de polder zelf.

6. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden

- 1° strand tussen Blankenberge en Wenduine (De Haan):
 - a) zeer open landschap door weinig reliëfverschillen afwezigheid van begroeiing, en lage golfbrekers;
 - b) natuurlijk karakter door actieve geomorfologische processen (eolisch en marien) en door graduele, ongestoorde overgangen naar zee en naar duinen;
- 2° duinen tussen Blankenberge en Wenduine (De Haan):
 - a) relatief hoge ligging ten aanzien van de omgeving;
 - b) half open en natuurlijk landschap door graduele overgang van strand naar duinen, door de actieve geomorfologische processen en door de variatie in de vegetatie en de bedekkingsgraad;
 - c) harde grens tussen duinen en polder door wegeninfrastructuur
 - d) militair bouwkundig erfgoed nabij havenmonding:
 - 1) Blankenberge, Oude Wenduinse steenweg 3: Restant van steunpunt Blankenberghe Mole;
- 3° Uitkerkse Polder:
 - a) zeer open karakter met wijde en panoramische zichten. ;
 - b) grote en aaneengesloten graslandcomplexen met historisch relevant microreliëf, afgewisseld met verspreide of soms lijnvormige akkerlandstructuren;
 - c) sterk vertakt hydrografisch netwerk van kanalen, grachten en sloten, die de percelering en wegenstructuur bepalen;
 - d) historisch wegenpatroon in de Uitkerkse polder bestaande uit landelijke wegen met kleinschalig karakter;
 - e) de Blankenbergse Dijk en de historische wegen liggen iets hoger dan de omgeving;
 - f) zeer lage bebouwingsdichtheid bestaande uit ofwel geconcentreerde bebouwing in kleine dorpen of gehuchten, ofwel sterk verspreide bebouwing, met aanwezigheid van divers bouwkundig erfgoed:
 - 1) dorpen of gehuchten:
 - i) Nieuwmunster:
 - (1) religieus erfgoed:
 - (a) Zuienkerke, Doelhofstraat z/n: St-Bartholomeuskerk;
 - (b) Zuienkerke, Doelhofstraat z/n: kapel;
 - (2) dorpswoningen:
 - (a) Zuienkerke, Doelhofstraat 30;
 - (b) Zuienkerke, Doelhofstraat 34;
 - (c) Zuienkerke, Doelhofstraat 40;
 - ii) St-Jan-op-De-Dijk:
 - (1) religieus erfgoed:
 - (a) Blankenberge (Uitkerke), Blankenbergse Dijk z/n: St-Job-kapel;
 - (2) landelijke bebouwing:
 - (a) Blankenberge, Blankenbergse Dijk 158;
 - 2) verspreide bebouwing:
 - i) grote hoeves:
 - (1) Blankenberge, Kuiperscheeweg 2: Hoeve Scheewege;
 - (2) Blankenberge, Scharebrugstraat 154: Hoeve Blauwe Duivekeet;
 - (3) Blankenberge, Blankenbergse Dijk 87: Hoeve Ter Meersen;
 - (4) Blankenberge, Blankenbergse Dijk 83: Hoeve 't Klokhof;
 - (5) Zuienkerke, Blankenbergse Dijk 19: Hof Ter Reye;
 - (6) Zuienkerke, Bruggesteeweg 2: Hoeve Claragoed;
 - (7) Zuienkerke, Bruggesteeweg 11: Hoeve Grote Hofstede;
 - (8) Zuienkerke, Bruggesteeweg 17: Hoeve 't Groot Baanhof;
 - (9) Zuienkerke, Copsweg 4: hoeve Groot Hof Mariemont;
 - (10) Zuienkerke, Vaartstraat 5: Hoeve Teghelrie;
 - ii) kleine landelijke bebouwing:
 - (1) Blankenberge, Hooistraat 10: Hoeve De Rode Poort;

- iii) militair erfgoed:
 - (1) Blankenberge, Scharebrugstraat z/n: bunker;
- iv) religieus erfgoed:
 - (1) Blankenberge, Scharebrugstraat z/n: Maantjes'kapelletje;
- v) ander erfgoed:
 - (1) Zuienkerke, Bruggesteenvweg 10: voormalige likeurstokerij;
- g) grote dichtheid aan gaaf bewaarde archeologische sites, relict en zones. Het gebied wordt daarom als archeologisch kwetsbaar beschouwd.

7. De waarden die tot de aanduiding aanleiding gegeven hebben

Natuurwetenschappelijke waarde

Deze ankerplaats bevat een bodemkundige, geologische en landschappelijke sequentie van strand, duinen en polders waarbij geomorfologische processen, in casu natuurlijke aangroei van duinen en verstuing van overdekte poldergronden, nog actief zijn.

Het duin-poldermilieu kent een gevarieerde vegetatie, gebonden aan deze geomorfologische processen.

De Uitkerkse Polder wordt gecatalogeerd als "Oudland", een poldergebied dat door natuurlijke opslibbing en bijgevolg hogere ligging, vroeg ontgonnen is geworden door de mens. Het wordt gekenmerkt als een gaaf bewaarde bodemkundige en geologische structuur van geul- en poelgronden die het land- en bodemgebruik in historisch perspectief bepalen, waaronder langdurig graslandgebruik en een beperkt akkerareaal.

De uitgestrekte graslandcomplexen hebben een floristische rijkdom met een groot aandeel water- en moerasvegetaties, evenals vegetaties gebonden aan zilte milieus. Op faunistisch vlak vormen ze broed-, pleister- en overwinteringsplaats voor weidevogels.

Historische waarde

De Uitkerkse Polder wordt beschouwd als één van de best bewaarde historische "Oudlandpolders" in relatie tot gelijkaardige gebieden langs onze Vlaamse kust, door de gaafheid, herkenbaarheid en samenhang van landgebruik, het hydrografische netwerk, dijken, archeologische sites, relict van middeleeuwse bewoning en het voorkomen van bouwkundig erfgoed. Het landgebruik wordt gekenmerkt door grote graslandcomplexen met microreliëf en verspreide akkers, in relatie tot de bodemkundige condities.

Daarnaast zorgt het historische netwerk van kanalen, grachten, sloten, laantjes en dijken voor de waterbeheersing en het landbouwgebruik (afwatering en bevoeiing). De Blankenbergse Vaart vormt de belangrijkste waterloop, die sinds de middeleeuwen in gebruik is voor waterbeheersing en als transportkanaal van goederen. De Blankenbergse Dijk dateert uit de middeleeuwen en was een onderdeel van een ruimer bedijkingsstelsel in de Vlaamse kustvlakte, dat bepalend geweest is voor de ontginning en ingebruikname van de polders. Hij vormt een goed herkenbare en brede infrastructuur, die in eerste instantie aangelegd is voor de waterbeheersing van de polder.

Het gebied is zeer rijk aan archeologische sites gaande van de Romeinse periode tot middeleeuwen; deze laatste gaan vaak terug op bewoningssites met walgracht wat typerend is voor die periode.

Het bouwkundig erfgoed betreft hoofdzakelijk landbouwkundig erfgoed dat een sterke historische relatie heeft met de ontginning en ingebruikname van de Uitkerkse Polder door de mens, en zowel grote hoeves als kleinere boerenarbeidershuisjes omvat. De dorpskern van Nieuwmunster en het gehucht St-Jan-op-de-Dijk vormen gaaf bewaarde landelijke bewoningssites. Verder treffen we in het gebied enkele militaire bouwwerken aan met historische waarde en kapelletjes.

Het huidige wegenpatroon vertoont een zeer grote gaafheid en gaat wellicht terug op de middeleeuwse situatie.

Esthetische waarde

De visueel-landschappelijke sequentie van strand, duinen en polders is bewaard en geeft een sterke beleving van de wijldheid en uitgestrektheid. De harde fysieke barrière van Koninklijke Baan accentueert de grens van het duinenfront.

De Uitkerkse Polder wordt gekenmerkt door een open en vlak landschap met panoramische zichten naar kust, duinen en polders, én een authentiek landelijk karakter vanwege de lage bebouwingsgraad, onregelmatige percelering, grillige afwateringsstructuur en grote graslandcomplexen.

Sociaal-culturele waarde

Niet van toepassing

Ruimtelijk-structurende waarde

De ruimtelijk-structurende waarde wordt bepaald door de visueel-ruimtelijke sequentie van strand, duinen naar polders, wat langs onze Vlaamse Kust zeldzaam geworden is en in deze dimensies uniek is op Vlaams niveau.

Daarnaast wordt de Uitkerkse Polder beschouwd als een zeldzaam en uniek "open ruimte" gebied langs de Vlaamse kust door zijn uitgestrektheid, openheid en de geringe mate van bebouwing. Op regionaal niveau vormt het een groot "open ruimte" gebied aan de rand van en gelegen tussen verstedelijkte kernen.

In functie van het waterbeheer en het wegennet vormen de Blankenbergse vaart en de Blankenbergse dijk belangrijke structuren in hun omgeving. Voor het landgebruik zijn dit in belangrijke mate de bodemkundige condities.

Het wegenpatroon in de Uitkerkse polder zorgt voor een ruimtelijke opdeling in dit uniforme en vlakke landschap door de geprofileerde ligging van de wegenis ten aanzien van de omgeving.

De wegeninfrastructuur van de Koninklijke Baan vormt de markante grens tussen de duinen en de polders.

8. aanpassingen tov de oorspronkelijke fiche van de ankerplaats omwille van nieuwe inzichten

Methodologie:

Voor de begrenzing van deze ankerplaats werd er gestreefd naar zoveel mogelijk fysieke grenzen onder de vorm van wegen, waterlopen, dijken en de grens met de bebouwde omgeving.

Lokaal werd hiervan afgeweken omwille van grote en aaneengesloten landschappelijk gave gedeelten waar geen fysieke grens langs liep of waar er anders te verstoorde of minder gave landschappelijke gedeelten zouden opgenomen worden binnen de ankerplaats.

Het strand, aansluitend op de duinen, werd tevens opgenomen binnen de begrenzing aangezien er een sterke wisselwerking en nauwe relatie bestaat tussen beide gebieden.

Aanpassingen afbakening:

De ankerplaats, zoals afgebakend in de landschapsatlas (versie 2001), werd lokaal aangepast. Op sommige locaties zijn intussen de intrinsieke landschappelijke waarden danig aangetast door realisaties van de planologische bestemming; volgende woongebieden of woonuitbreidingsgebieden werden daarom niet meer opgenomen in de ankerplaats: woonuitbreidingsgebied (nabij Manitobawijk De Haan – Wenduine, en één nabij Kliniek Fabiola), woongebied (nabij woonwijk ten zuiden van Uitkerke - Blankenberge, één nabij Kliniek Fabiola en woonwijk Lindenhof ten zuiden van Blankenberge).

De ankerplaats werd in het zuiden en het westen uitgebreid op basis van nieuwe inzichten en informatie ingevolge de opmaak van de inventaris van het bouwkundig erfgoed voor de gemeente Zuienkerke in 2003. Hieruit is immers de bouwhistorische waarde van een aantal hoeves en de historische relatie met de omgeving en Uitkerkse Polder gebleken.

In het zuiden werd de ankerplaats uitgebreid met de Hoeve "Teghelrie" en Hoeve "Mariemont" en de aangrenzende percelen die de landschappelijke context vormen voor de hoevesites.

Verder is de afbakening in het westen aangepast en uitgebreid waarbij een landschappelijke gaaf gebied, bestaande uit een graslandcomplex met bouwkundig erfgoed (Hoeve Groot Baanhof en Hoeve Grote Hofstede), ten westen van de Bruggesteeweg opgenomen werd bij de ankerplaats

omdat de historische ontwikkeling van deze zone volledig aansluit bij die van de Uitkerkse Polder en dat is ook nog zeer goed herkenbaar in het landschap. Ten noorden van deze uitbreiding liggen ook nog enkele graslandpercelen maar die sluiten ruimtelijk niet meer aan bij de andere zone door de bebouwing langs de Duinenstraat (woningen, landbouwbedrijf, manege ...) die de grens van de ankerplaats vormt.

Tekstuele wijzigingen:

Het inhoudelijke gedeelte - zoals de landschappelijke waarden, de omschrijving, kansen en knelpunten - is uitgebreid, geactualiseerd of uitgediept. Ook de structuur en tekstuele opbouw werden licht gewijzigd om een coherent en overzichtelijk document te bekomen.

De beschikbaarheid van de inventarissen van het bouwkundig erfgoed voor de gemeenten Blankenberge en Zuienkerke heeft aanleiding gegeven tot wijzigingen aan de afbakening van de ankerplaats, en een uitbreiding.

9. Toekomstige ruimtelijke vertaling en visie op de ankerplaats

Deze tekst samen met de toegevoegde kaart 'voorstel ruimtelijke vertaling' lezen.

Het strand en de duinen worden gekenmerkt door een zeer natuurlijk karakter met getijdenwerking en actieve zandverstuiving.

- de natuurlijke geomorfologische processen, zoals getijdenwerking en actieve zandverstuiving, ongestoord laten verlopen tenzij er ernstige knelpunten ontstaan in functie van kustverdediging of voor omliggende gebieden
- Het gebruik van strand en duinen voor zachte recreatievormen kunnen principieel aanvaard worden voor zover ze de geomorfologische processen niet of zeer beperkt in negatieve zin beïnvloeden en geen afbreuk doen aan de landschapswaarden.
- Toegankelijkheid van duinen en strand voor zachte recreatievormen kan bestendig worden voor zover de recreatieve infrastructuur - paden, trapconstructies, ... - geen afbreuk doet aan de landschappelijke waarden, verenigbaar is met de draagkracht van het natuurlijk systeem en zich integreert in de omgeving door aangepaste dimensies, materiaal en kleurstelling;

De landschappelijke sequentie blijft als dusdanig behouden én herkenbaar.

- De landschappelijke sequentie dient behouden te blijven door de natuurlijke processen die leiden tot de bodemkundige, geomorfologische en ecologische situatie, ongehinderd en ongestoord hun gang te laten gaan voor zover dit geen gevaar of hinder oplevert voor de kustverdediging of omliggende gebieden.
- De visuele herkenbaarheid van deze sequentie wordt gewaarborgd en blijft ongestoord door geen nieuwe beeldbepalende infrastructuren in te planten of aan te brengen.
- De bestaande wegeninfrastructuur kan behouden blijven gezien de maatschappelijke context, maar een verbreding van deze infrastructuur is niet gewenst. De infrastructuur dienen wél maximaal ingepast worden in hun landschappelijke omgeving om de landschappelijke sequentie herkenbaar te houden en niet te ontsieren.

Uitkerkse Polder

Landgebruik:

- Gezien het historisch permanent graslandgebruik in deze polder worden de actuele graslandpercelen bestendig en wordt er gestreefd naar een uitbreiding van het graslandareaal door omzetting van akkerlanden;
- Het beheer van graslanden en de gebruiksintensiteit wordt afgestemd op actuele floristische, faunistische, cultuurhistorische, archeologische, en landschappelijke waarden en potenties; laantjes, poelen en andere kleine landschapselementen worden instandgehouden door uitvoeren van de nodige onderhoudswerken; waar deze elementen verdwenen of vervaagd zijn, is herstel of herwaardering aangewezen ter versterking van de historische en natuurwetenschappelijke waarden ;
- Akkerland kan bestendig blijven in het gebied en kan geprolongeerd worden, mits historisch verantwoord. Voor locaties waar het niet verantwoord is, wordt via stimulerende maatregelen

(o.a. beheerovereenkomsten, premiemogelijkheden voor erfgoedlandschappen) een omzetting naar grasland nagestreefd;

- In functie van de archeologische sites en vindplaatsen dient de huidige terreingesteldheid bewaard te blijven en kunnen geen reliëfwijzigingen uitgevoerd worden. Mits een goede motivering, én indien de impact op het archeologisch patrimonium of schade eraan beperkt blijft, kan er voor het licht profileren van de restanten van een walgracht en werkzaamheden in het kader van natuurwaarden, hierop een uitzondering gemaakt worden.
- Op de locaties van de archeologische sites en vindplaatsen, én locaties met de specifieke bodemkundige kenmerken ingevolge historische activiteiten (microreliëf, sporen van ontvening en uitbikken, ...) , kan het actueel grondgebruik bestendigd worden. Een omzetting van akkerland naar grasland blijft mogelijk, maar een grasland scheuren is niet mogelijk.

Percelering, waterwegen, wegen,...:

- De karakteristieke perceelsstructuur, in samenhang met het netwerk van sloten, grachten en vaarten, blijft behouden;
- het netwerk van sloten, grachten en waterwegen wordt goed onderhouden in functie van het afgesproken waterbeheer en om de historische perceelsstructuur herkenbaar te houden. Waar ze verdwenen of vervaagd zijn, kan geopteerd worden voor herstelmaatregelen indien dit geen aanleiding geeft tot verdroging en verenigbaar is met de floristische, faunistische, cultuurhistorische, archeologische, en landschappelijke waarden en potenties van de nabije percelen.
- Waterbouwkundige infrastructuren zoals sluizen, stuwen, bruggen, duikers, enz... worden eveneens instandgehouden en goed onderhouden in functie van het afgesproken waterbeheer.
- De waterbeheersing dient afgestemd te worden op het agrarisch gebruik, op de gunstige staat van instandhouding binnen de speciale beschermingszones inzake het behoud van de vogelstand en de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (vogel- en habitatrichtlijngebieden) om betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken te vermijden, én op de zorgplicht binnen gebieden opgenomen binnen het Vlaams ecologisch netwerk (VEN) om vermijdbare schade te voorkomen;
- Het wegenpatroon blijft behouden, waarbij ook de dimensies en het typisch profiel van de landelijke wegen met bermen en grachten behouden en herkenbaar blijven;
- Paden, voetwegen, buurtwegen en landbouwexploitatiewegen worden bestendigd door het uitvoeren van het nodige onderhoud aan de bermen en wegen met behoud van hun onverhard of half verhard karakter; herstel en herwaardering van dergelijke verdwenen wegen dient gekaderd te worden in een functioneel of recreatief gebruik.
- De N 307 (Brugse Steenweg) kan behouden blijven mits voldoende landschappelijke inpassing van huidige of toekomstige weginfrastructuur, maar een verbreding is niet mogelijk.

Dijken:

- Het profiel van de Blankenbergse Dijk dient zo goed mogelijk bewaard te blijven door een passend landbouwgebruik (graslandgebruik) en beheer van de percelen gelegen op de dijk.
- Herstel van het historisch dijkprofiel en begeleidende grachten waar dit niet meer herkenbaar of verdwenen is;

Gebouwen en hun onmiddellijke omgeving:

- Behoud van de gebouwen opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed en andere gebouwen met historische gegroeide architecturale en vormgevende karakteristieken en kenmerken , evenals hun vroegere functionaliteit herkenbaar houden; aanpassingen en nieuwbouw worden afgewogen aan deze criteria;
- De karakteristieke omgevingelementen zoals bomenrijen, knotbomenrijen, boomgaarden, hagen, poelen, grachten, enz. worden onderhouden teneinde herkenbaar te blijven. Bij verbouwing of nieuwbouw in de onmiddellijke omgeving van bouwkundig erfgoed dient de omgeving door een passende aanleg bij te dragen aan de omkadering en landschappelijke integratie van de gebouwen;
- Nieuwbouw in functie van landbouwactiviteit kan principieel toegelaten worden voor zover de inplanting niet storend is ten aanzien van het bouwkundig erfgoed, en de constructies zich door de dimensies, architecturale vormgeving, materiaalgebruik, kleurstelling en de omkadering integreren in het landschap.

- Voor de andere gebouwen worden de dimensies, het gabariet, schaligheid enz. afgestemd op de landelijke omgeving. Ook de onmiddellijke omgeving dient door een passende aanleg bij te dragen aan het landelijk karakter en de integratie van de bebouwing.

10. Kansen, knelpunten en aandachtspunten

Ten aanzien van het strand en de duinen zijn er momenteel weinig knelpunten vanwege een relatief lage recreatieve druk en een goede geleiding van recreanten door de aanwezige infrastructuur. Op deze manier kan het landschap beleefd worden zonder de landschapswaarden aan te tasten. Een zelfde gebruik en intensiteit ervan, evenals de aanwezigheid van de huidige infrastructuur en het onderhoud ervan, zijn de randvoorwaarden.

De aanduiding van de ankerplaats ondersteunt de doelstelling van het herbevestigde agrarisch gebied.

De landschappelijke waarden van de Uitkerkse Polder worden op een aantal vlakken bedreigd of aangetast door verschillende ontwikkelingen.

Dit heeft te maken met de landbouwvoering die te weinig afgestemd is op de landschappelijke eigenheid en kwetsbaarheid. Zo worden nog altijd historische graslanden omgezet naar akkerlanden of worden ze gescheurd, opnieuw ingezaaid en vervolgens gebruikt als intensieve productiegaslanden. Voor de archeologische sites en restanten zijn dergelijke werken nefast. Ook grootschalige grondwerken -ophogingen en afgravingen - leiden tot een aantasting van de landschappelijke, meer bepaald de historische en archeologische waarden. Specifiek voor de percelen op de Blankenbergse Dijk is een gebruik als grasland te verkiezen boven akkerland, aangezien de bewerking van akkers steeds leidt tot een zekere aantasting van het dijklichaam. Via de premiemogelijkheden zou het beheer beter kunnen afgestemd worden op de landschappelijke waarden.

Lokaal merken we ook fenomenen die geassocieerd worden met hobbylandbouw, zoals schuilhokken en bergingen, perceelsafsluitingen in niet gebruikelijke materialen, verharde of half verharde stroken,... Deze zorgen voor een aantasting van het landelijk karakter en het historische landschapsbeeld.

Wat het bouwkundig erfgoed betreft wordt er vaak afbreuk gedaan aan de bouwhistorische kenmerken en karakteristieken van gebouwen. Dit heeft niet enkel een negatieve impact op de intrinsieke waarden van bepaalde panden, maar ook op omgeving en de extrinsieke waarden van gebouwen in dit dominant open landschap.

Verder zorgt de specifieke waterhuishouding binnen het poldergebied voor een negatieve invloed. De Blankenbergse Vaart is onderhevig aan serieuze peilfluctuaties bij lozing in zee. Dit geeft aanleiding tot waterpeilen die ver onder de streefpeilen liggen, weliswaar voor een korte periode, maar wel ongunstig voor oevers, grondwater en vegetatie. In het kader van het natuurinrichtingsproject wordt hieraan gedeeltelijk verholpen door het water in enkele gebieden op te stuwen en een snelle ontwatering te verhinderen van waterlopen die in rechtstreekse verbinding staan met de Blankenbergse Vaart.

De nabijheid van de stedelijke omgeving en de kust als toeristische trekpleister beïnvloedt ook het landschap.

Op enkele percelen aan de rand van de ankerplaats - zoals afgebakend in de landschapsatlas - zijn ondertussen verkavelingen en woonwijken gerealiseerd waardoor het landbouwgebruik en het open karakter verdwenen zijn en de landschapswaarden dus onherroepelijk aangetast zijn.

Visueel is het stedelijk gebied zeer opvallend aanwezig vanuit de Uitkerkse Polder door een gebrek aan landschappelijke inpassing en integratie van woningen en campings aan de rand. Deze invloed zal door de nabijheid van de stedelijke kernen niet kunnen ongedaan gemaakt worden, maar zou wel gemilderd kunnen worden. In het kader van het natuurinrichtingsproject werden hiervoor enkele maatregelen ingesteld, maar de landschappelijke inpassing en integratie vormt een blijvend aandachtspunt bij nieuwe ontwikkelingen.

Daarnaast zijn er in het gebied ook fenomenen van sluipverkeer die tijdens de zomermaanden intensiveren. Door een aangepaste toegankelijkheid van de landelijke wegen, is dit ondertussen

gedeeltelijk verholpen. Tegelijkertijd biedt dit een kans om op een zacht recreatieve manier dit gebied te ontsluiten voor toeristen en toch het landelijk karakter, de rust en de stilte te waarborgen. Recent zijn er voor de Blankenbergse Dijk een aantal initiatieven opgezet voor de landschappelijke herwaardering vanuit een toeristisch-recreatieve invalshoek. Het betreft een gedeelte nabij Brugge, maar kan uitgebreid worden naar Blankenberge.

Daarnaast werden nog verschillende maatregelen genomen in het natuurinrichtingsproject die de landschappelijke waarden ten goede komen: graslandbeheer, aanleg/herstel poelen, afbraak visueel storende constructies, ...

Een natuurinrichtingsproject is in principe een eenmalig project dat zich beperkt tot de inrichting, maar niet voor het verdere beheer en onderhoud instaat. Via een aanduiding als ankerplaats/erfgoedlandschap kan dit ten dele ondervangen worden.

Tot slot werd er voor het gebied een samenwerkingsverband "Oudlandpolder" opgericht tussen gemeentes (Zuierkerke, De Haan en Blankenberge) en provincie West-Vlaanderen, voor het behoud van de open ruimte en voor de verdere toeristisch-recreatieve en landschappelijke uitbouw van het gebied. Ze werken hiervoor ook actief samen met Natuurpunt, de Landelijke Gilden, de Nieuwe Polder van Blankenberge, de Vlaamse Wandel- en Joggingliga en de Heemkundige Kring.

11. Gewenste planologische afstemming

De erkenning als ankerplaats van de Uitkerkse Polder kan beleidsversterkend werken voor tal van initiatieven op vlak van ruimtelijke planning en natuur- en plattelandsbeleid.

In het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van Blankenberge (goedgekeurd door Bestendige Deputatie op 4/08/2005) wordt het poldergebied aangeduid als een verwevingsgebied natuur-agrarisch, overgangsgebied natuur-agrarisch en agrarisch gebied met landschappelijke waarde. Het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan van Zuierkerke (ontwerp voorlopig vastgesteld door de gemeenteraad dd 27/01/2005) duidt de omgeving van Nieuwmunster aan als een gaaf landschap en neemt dit ook als dusdanig op in de gewenste ruimtelijke structuur.

De gemeente De Haan is reeds gestart met de opmaak van het ruimtelijk structuurplan, maar de visie op de gewenste ruimtelijke structuur is nog niet vastgelegd.

Daarnaast vallen aanzienlijke delen binnen het VEN, binnen een Europese beschermingszone voor weidevogels en er ligt een groot deel binnen het natuurreservaat "Uitkerkse Polder".

De verweving tussen natuur, landschap en landbouw is in dit gebied heel sterk en dient bestendig te blijven door een wel doordacht beheer en gebruik. Op deze manier kunnen de landschappelijke kwaliteiten van de Uitkerkse Polder bewaard blijven en uitgespeeld worden voor zacht recreatieve vormen nabij de kust.

Uitgaande van de huidige bestemmingen op het gewestplan lijken er geen knelpunten met de ruimtelijke visie voor deze ankerplaats. Enkele woongebieden of woonuitbreidingsgebieden die aanvankelijk binnen de ankerplaats gelegen waren (landschapsatlas versie 2001), zijn niet meer opgenomen binnen de begrenzing omdat ze ondertussen gerealiseerd zijn of in uitvoering zijn, én de intrinsieke landschappelijke waarden dus serieus aangetast of verloren zijn.

12. begrippenlijst en referenties

Verklarende woordenlijst:

Voor de verklaring van begrippen is er een algemene begrippenlijst.
De dossierspecifieke begrippen worden hieronder verklaard:

Afgegraven gronden

gronden die afgegraven zijn waardoor de bodemkundige opbouw en profiel niet meer natuurlijk, maar kunstmatig is

Referenties van geraadpleegde literatuur en bronnen:

Atlas van de relictten van traditionele landschappen in Vlaanderen (Landschapsatlas), Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap afd. Monumenten en Landschappen, 2001

Centraal Archeologische Inventaris - Digitale databank

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld door Graaf de Ferraris (1771-1777), uitgave door het Gemeentekrediet, 1966, Brussel

Pourbus P., Kaart van het Brugse Vrije, 1561-1571, Kopie door Pieter Claeissens jr. (1597-1601)

Topografische kaarten van Blankenberge (4/8) op schaal 1/20.000, uitgegeven door Institut Cartographique Militaire, Brussel, verschillende uitgaven (1876, 1894 en 1937)

Topografische kaarten van Blankenberghe (1/8) en Stalhille (1/12) op schaal 1/20.000, circa 1845, Ph. Vander Maelen

G. Callaert en E. Hooft, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, Inventaris van bouwkundig erfgoed Zuienkerke, 2003, MVG Afd. Monumenten en Landschappen

E. Hooft en P. Vanneste, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, Inventaris van bouwkundig erfgoed Blankenberge, 2003, MVG Afd. Monumenten en Landschappen

J. B. Ameryckx, Bodemkaart van België (kaartblad De Haan 10W en Blankenberge 10^E , en verklarende tekst) , 1953, Centrum voor Bodemkartering

A. Verhulst, Landbouw in Middeleeuws Vlaanderen, 1995, uitg. Gemeentekrediet

D. Tys, De verwerping van het zgn. Duinkerke-transgressiemodel en nieuwe inzichten in de vroegste bedijking van de kustvlakte,

S. De Decker en J. Bourgeois, Archeologische inventarisatie van de Uitkerkse Polder, deelstudie in het kader van haalbaarheidsrapport voor een natuurinrichtingsproject (in opdracht van VLM), 1999, onuitgegeven rapport

13. foto's

zie aparte bijlage

Wouter Deventer